

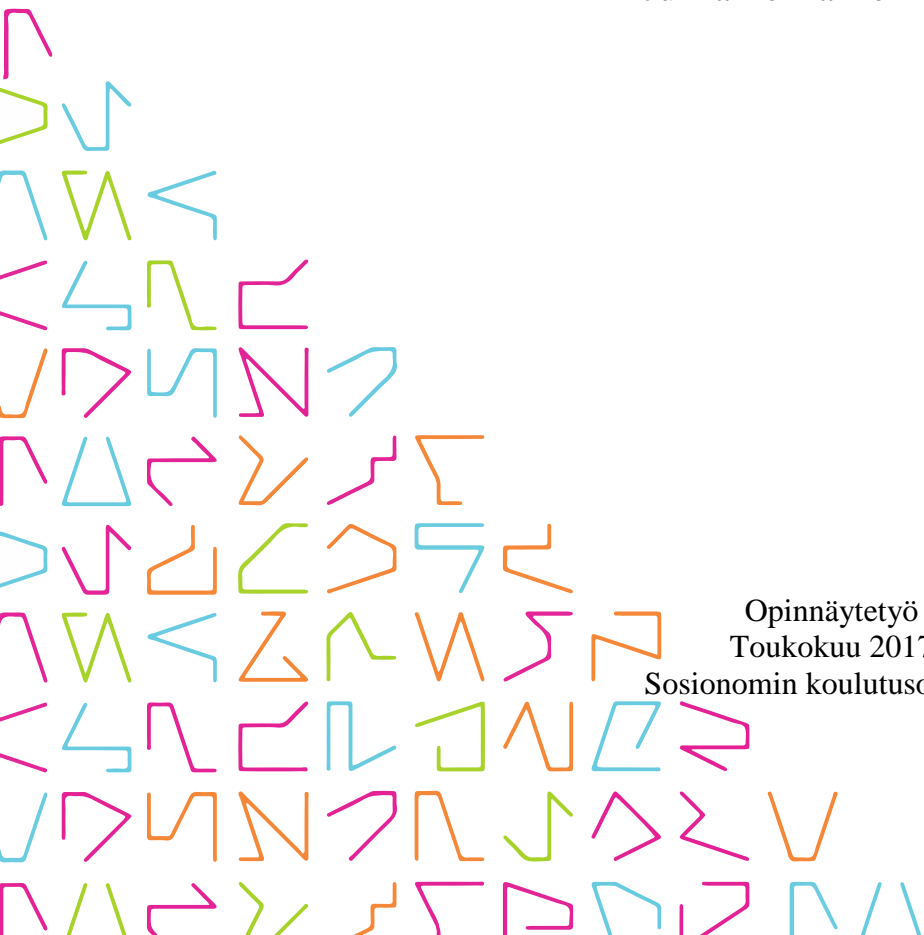

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÖIDEN KOKE- MUKSIA KAN RY:N PÄIHDEKUNTOUTUS- TYÖSSÄ

Jukka-Pekka Heikinmäki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017
Sosionomin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionominkoulutus

HEIKINMÄKI, JUKKA-PEKKA:

Vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksia Kan ry:n päihdekuntoutustyössä

Opinnäytetyö 40 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2017

Opinnäytetyö käsittelee vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksia toiminnastaan Kristillisessä alkoholisti- ja narkomaanityön yhdistyksessä (Kan ry:ssä). Opinnäytetyön tavoite oli kuulla vapaaehtoistyöntekijöitä. Työn keskeisin tarkoitus oli saada kokemuspohjaista tutkimustietoa vapaaehtoistyöntekijöiltä itseltään kokemuksistaan vapaaehtoistoiminnan suhteen. Työllä haettiin vastausta seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Miten henkilöt ovat tulleet mukaan Kan ry:n vapaaehtoistoimintaan? Millaisena vapaaehtoistyöntekijät kokevat oman työnsä merkityksen Kan ry:ssä? Millä tavoin toimintaa voitaisiin kehittää vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta?

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Aineistonkeruun menetelmänä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelut toteutettiin puhelimitse. Puhelut nauhoitettiin ja tallenteet tuhottiin litteroinnin jälkeen, jotta haastateltujen anonymiteetti säilyisi. Tekstimuotoon litteroitu aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen. Opinnäytetyön aineistonkeruu toteutettiin alkukevästä 2017. Analyysi ja raportointi sen sijaan ajoittuivat loppukeväeseen.

Opinnäytetyön tulokset koostuivat haastatteluihin osallistuneiden vapaaehtoistyöntekijöiden antamista vastauksista. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin jälkeen keskeisiksi teemoiksi nousivat vertaisuus sekä toiminnan hengelliset arvot. Lisäksi esiin nousivat auttamisen halu ja lähimmäisyys. Nämä tulivat esiin sekä toimintaan lähtemisestä puhuttaessa että merkitysten kokemista käsiteltäessä. Vapaaehtoistyön kehittämisen kannalta tärkeänä nähtiin toiminnan yhtenäisyys ja uusien vapaaehtoisten rekrytointi.

Yhdistyksessä tapahtuva vapaaehtoistyö rakentuu vankasti kristillisten arvojen ja hengellisyden varaan. Vapaaehtoistyöntekijät kokivat toimintansa hyvin vastavuoroiseksi, merkitykselliseksi ja itselle antoisaksi. Osa henkilöistä toimi vapaaehtoisena vertaisuudesta kumpuavan auttamishalun vuoksi. Opinnäytetyö on ainutkertainen kuvaus yhden kristillisen päihdekuntoutustyötä tekevän yhdistyksen vapaaehtoistoiminnasta. Kaikki vastaajat toimivat Jyväskylässä sijaitsevassa toimintayksikössä. Opinnäytetyö antaa siis syväluotaavaa tietoa nimenomaisen toimintayksikön ja yhdistyksen vapaaehtoistoiminnasta. Näin ollen kokemukset eivät ole yleistettävissä, mutta voivat soveltua osittain myös muihin päihdehuollon vapaaehtoistyön tehtäviin. Jatkossa vapaaehtoistyötä voitaisiin tutkia vaikkapa kuntoutujien näkökulmasta. Mielenkiintoinen kysymys voisi olla se, miten vapaaehtoistoiminta on auttanut kuntoutujaa hänen kuntoutumisprosessissaan.

Asiasanat: Vapaaehtoistyö, vertaistuki, päihdekuntoutus, kokemukset, lähimmäisenrakkaus

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

HEIKINMÄKI, JUKKA-PEKKA:

The Experiences of Volunteers in Kan ry's Substance Abuse Rehabilitation Work

Bachelor's thesis 40 pages, appendices 3 pages
May 2017

The thesis deals with the experiences that volunteers had with their activities in the Christian Care for alcohol and drug abusers Association (Kan ry). The aim of the thesis work was to consult the volunteers. The main purpose of the thesis was to gain experience-based research information from the volunteers about their experiences with voluntary work. The research questions of the thesis were: How have people joined the voluntary work in Kan? How do volunteers feel the importance of their own work in Kan? How could voluntary work be developed from the perspective of volunteers?

The thesis was a qualitative study. The research material was collected by semi-structured interviews. The interviews were conducted over the phone. The calls were saved, but after the reproduction they were deleted. This was done for the interviewees to remain anonymous. The transcribed material was analyzed by using qualitative content analysis. The material collection of the thesis was carried out in the early spring of 2017. The analysis and reporting were completed later that spring.

The results of the thesis consisted of answers from the volunteers who participated in the interviews. After the content analysis, the material especially revealed the significance of peer support and the spiritual values. In addition, other things were found in the material, such as the desire to help and the neighborliness. These concepts came to be the cause of the start of voluntary work and as the basis for continuation. The unity of activities and the recruitment of new volunteers were important aspects in the development of volunteering.

Based on the conclusions, voluntary work in the association is firmly based on Christian values and spirituality. Volunteers felt that their work was very reciprocal, meaningful, and rewarding. Some of them were volunteers because they had previously used intoxicants themselves. That is why they now wanted to help others out of addiction. The thesis is a unique description of the voluntary work of a single Christian association which works with post-drug rehabilitation. All respondents work in a unit in Jyväskylä. The thesis provides a comprehensive knowledge of the volunteer activity of the operating unit and the association. Consequently, experiences are not generalizable, but could also be partially adapted to the other duties of volunteering in drug abuse care. In the future, volunteering could be explored, for example, from the client's point of view. A good question could be, for example, how volunteering has helped the customer in the rehabilitation process.

Key words: Voluntary work, peer support, drug rehabilitation, experiences, love for one's neighbour

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KAN RY TOIMINNAN YMPÄRISTÖNÄ.....	7
	2.1 Organisaatio	7
	2.2 Jyväskylän Kan-koti	8
	2.3 Kristillinen lähestymistapa osana kuntoutusprosessia	8
3	OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIIITEKEHYS.....	10
	3.1 Vapaaehtoistyö.....	10
	3.1.1 Vapaaehtoistoiminnan lähtökohdat	11
	3.1.2 Vastavuoroisuus vapaaehtoistyössä	14
	3.2 Vertaistuki.....	15
	3.3 Päihdekuntoutus	16
4	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET SEKÄ TUTKIMUSMENETELMÄ	19
	4.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	19
	4.2 Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko	19
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	21
	5.1 Haastattelurunko ja saatekirje	21
	5.2 Aineistonkeruu ja toteutus	22
	5.3 Aineiston analyysi.....	23
6	TULOKSET: USKO, VERTAISUUS JA HALU AUTTAA	24
	6.1 Mikä sai lähtemään mukaan vapaaehtoistyöhön?.....	25
	6.2 Vapaaehtoistyön merkitys vapaaehtoisille.....	26
	6.3 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen.....	29
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	31
	7.1 Luotettavuus ja eettisyys.....	33
	7.2 Jatkotutkimusidea	34
	LÄHTEET.....	36
	LIITTEET	38
	Liite 1. Saatekirje	38
	Liite 2. Puhelinhaastattelun kysymykset	39

1 JOHDANTO

Vapaaehtoistyö on osa aktiivista kansalaisuutta. Työhön osallistuvat henkilöt toimivat muiden hyväksi palkatta. Vapaaehtoistyöntekijä on mukana toiminnassa oman persoonansa mukaisesti kohdaten ja välittäen muista ihmisistä, ja edistääkseen yhteistä hyvää. (Harju 2005, 70.) Vapaaehtoistoimintaa voidaan havaita tapahtuvan etenkin kolmannen sektorin eli esimerkiksi yhdistysten, järjestöjen ja seurakuntien toimesta (Koskiaho 2001, 16). Aktiivisina kansalaisina vapaaehtoistyöntekijät ovat osa yhteiskunnallista ongelmanratkaisumallia. Tämä on otettava huomioon myös poliittisesti toiminnan taloudellisuuden vuoksi. (Matthies 2005, 307.)

Vapaaehtoistyö ei ole kuitenkaan ammatillista työtä korvaavaa toimintaa. Vapaaehtoistyö on useimmiten auttamishalun sekä arvojen ja normien pohjalle nojaavaa toimintaa. Toiminnassa mukana olevat henkilöt ovat useimmiten maallikkoja, joka tarkoittaa sitä, etteivät he omaa ammatillista koulutusta kyseisen toiminnan tiimoilta. Maallikkous voi olla myös vertaistuellisen auttamisen lähtökohta. Osa vapaaehtoistyöstä voikin rakentua kokemuspohjaiseen asiantuntijuuteen. Tällöin henkilö haluaa auttaa muita oman elämäkokemustensa avulla. Tätä voidaan kutsua siis vertaistuelliseksi auttamiseksi (Hyväri 2005, 214.)

Vapaaehtoistyön ja vertaistuen elementit nousevat esiin myös päihdekuntoutuspalveluiden parissa. Koska päihdekuntoutus oli itselleni ennalta tuntematonta osa-aluetta, koin siksi mielenkiintoa toteuttaa opinnäytetyöni nimenomaisen aiheen parissa. Vapaaehtoisten rooli vertaistuen ja kokemusasiantuntijuuden kautta tuo uutta näkökulmaa sosiaalialalla toteutettavaan asiakastyöskentelyyn. Tämä opinnäytetyö tutkii kristillisessä päihdejärjestössä toteutettavaa vapaaehtoistyötä.

Aloitin opinnäytetyöni etsimällä yhteistyötahoa. Kristillinen alkoholisti- ja narkomaanityön yhdistys (Kan ry) osoittautui mielenkiintoiseksi ja niinpä päätin ottaa heihin yhteyttä. Keskustelimme aiheista sekä toteutustavasta, jonka jälkeen aloitin työni suunnittelun. Syitä sekä lähtökohtia opinnäytetyöni tekemiselle ovat muun muassa vapaaehtoistyön mahdollisuuksien kehittäminen sekä vapaaehtoisuuden ja vertaistoiminnan lisääntyminen jatkossa Kan ry:n toiminnassa. Kaikki opinnäytetyön haastatteluihin osallistuneet vapaaehtoiset toimivat Jyväskylän Kan-kodilla.

Opinnäytetyöni näkökulma pohjautuu vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksiin omasta toiminnastaan Kan ry:ssä. Työn tarkoitus on antaa tietoa siitä, millaisena vapaaehtoistyöntekijät kokevat oman toimintansa merkityksen osana Kan ry:n toimintaa. Lisäksi tarkastelen sitä, miten henkilöt ovat ajautuneet vapaaehtoistyön pariin, ja millä tavoin toimintaa voitaisiin heidän näkökulmastaan kehittää. Toisin sanoen opinnäytetyön näkökulma pohjautuu vapaaehtoistyöntekijöiltä saatavaan kokemustietoon.

Aiempaa tutkimusta vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen parissa ovat tehneet muun muassa Marianne Nylund sekä Anne Birgitta Yeung, joiden tutkimuksia olen myös itse hyödyntänyt opinnäytetyötä tehdessäni. Varsinaisesti vertaistoiminnan tutkiminen ei ole työni perusta, mutta se liittyy kiinteästi osaltaan tekemääni työhön. Syynä vertaistuki käsitteen mukana oloon osana opinnäytetyötä on, että osalla opinnäytetyöhön osallistuneista vapaaehtoistyöntekijöistä on henkilökohtainen päihdetausta. Tämä tuo osaltaan oman näkökulmansa aiheen tutkimiseen.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on laadullinen. Laadullinen tutkimusmenetelmä pyrkii tarkastelemaan sitä, millaisesta ilmiöstä on kyse yleispätevien tulosten etsimisen sijaan (Kananen 2014, 16). Tämä on tärkeää, koska tutkin yksittäisessä yhdistyksessä tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa ja sitä, millaisena se koetaan. Lähdin tutkimaan kyseistä ilmiötä luomalla puolistrukturoidun teemahaastattelurungon. Tässä tapauksessa puolistrukturoitu teemahaastattelu mahdollisti vastausten vapaamuotoisuuden rajoittamatta tiedon saantia. Haastattelut toteutin puhelimitse. Tutkimuksesta kertynyt materiaali analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen.

2 KAN RY TOIMINNAN YMPÄRISTÖNÄ

2.1 Organisaatio

Kan ry on vuonna 1971 Katinalassa perustettu päihdehuollon palveluita tuottava yhdistys. Kan- lyhenne koostuu sanoista Kristillinen alkoholisti- ja narkomaanityö- yhdistys. Kuten nimestä voi päätellä, toiminta perustuu kristillisiin arvoihin. Yhdistyksen synty ja ajatukset uuden yhdistyksen perustamisesta käynnistyivät Helluntaiherätys- nimisen kristillisen herätysliikkeen sisältä. Syntyyn innosti sekä vaikutti keskeisesti amerikkalaissaarnaaja David Wilkersonin toiminta nuorten narkomaanien keskuudessa. Lisäksi myös Lewi Pethrus- säätiön sosiaalis-kristillinen työ Ruotsissa lisäsi osaltaan halua luoda uutta yhdistystä. Ensimmäinen Kan-koti avattiin vuonna 1972 Helsinkiin. Ajatus siitä, että yhdistys saisi toimipisteen kaupunkimiljöön sijasta maalle toteutui vuosien 1973 ja 1974 vaihteessa, kun Suojoen yksikkö avattiin. Monien vaiherikkaiden vuosien jälkeen vuonna 1982 yhdistys liittyi Sininauhaliiton jäseneksi. (Kan ry:n kotisivut n.d.)

Nykyisin Kan ry tuottaa tuettua asumispalvelua, päihdekuntoutusta, työkuntoutusta, sekä erilaista tukitoimintaa. Lisäksi yhdistyksellä on vankilatyön osasto Sukevan vankilassa. Myös ennaltaehkäisevä päihdetyö, kotokuntoutus sekä erilaiset koulutukset ovat osa Kan ry:n toimintaa. Kan ry järjestää normaalin toimintansa ohessa lisäksi erilaisia leirejä päihdeongelmien kanssa kamppaileville. Toimipisteitä yhdistyksellä on tällä hetkellä Suomessa useita. Osa toimintayksiköistä on tuetun asumisen yksiköitä, joiden palvelut nivoutuvat arjen askareiden, päihteistä kuntoutumisen sekä ohjauksen varaan. Muutamat toimintayksiköt ovat erikoistuneet työkuntoutukseen sekä nuorten tuettuun asumiseen. Kan ry tarjoaa myös avokuntoutusta ja päivätoimintaa esimerkiksi Seinäjoen ja Lahden alueella. Kaiken kaikkiaan Kan ry:n tuottamissa päihdekuntoutuksen palveluissa kuntoutujaa tuetaan psyykkisen, fyysisen, sosiaalisen sekä hengellisen kuntoutumisen periaatteista käsin. Asumispalveluissa tuotettu kuntoutus pohjautuu yhteisölliseen kuntoutukseen. (Kan ry:n kotisivut n.d.)

2.2 Jyväskylän Kan-koti

Jyväskylässä toimiva Kan-koti sijaitsee Kaunisharjun omakotitaloalueella. Asumispalvelua tuottava toimiyksikkö omaa yksitoista noin 30 neliön kokoista yksiöasuntoa. Lisäksi käytössä ovat kuntosali, sauna, verstaas sekä päiväkeskus. Yksikkö tarjoaa ammatillista päihdekuntoutusta, erityistuettua asumista sekä tuettua asumista. Asiakkaat ovat pääasiallisesti päihdeongelmaisia miehiä, naisia ja pariskuntia. Lisäksi toiminta on muotoiltu siten, että se mahdollistaa vangeille suunnatun kuntoutuksen. Tarkoituksena on, että kuntoutuksen avulla kuntoutuja kykenisi ottamaan vastuuta arkielämänsä haasteista. Hoito-ohjelma jonka mukaan Jyväskylän yksikkö toimii, perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen samoin kuin muissakin yksiköissä. Kuntoutumisen tukemiseksi käytössä ovat kognitiiviset, ratkaisukeskeiset ja kristilliset päihdehoidon menetelmät. (Kan ry:n kotisivut n.d.)

2.3 Kristillinen lähestymistapa osana kuntoutusprosessia

Kan ry:n toiminta perustuu vahvasti kristillisten arvojen pohjalle. Kristillisenä järjestönä se on sitoutunut kristilliseen ihmiskäsitykseen. Yhdistys tekee myös kiinteästi yhteistyötä ympäri Suomen eri paikallisseurakuntien kanssa. Kristillinen ihmiskäsitys pohjautuu ennen kaikkea Raamattuun. Käsityksessä keskeistä on se, että Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja näin ollen rakastavaksi, oikeudenmukaiseksi ja täydelliseksi. Raamattu kertoo kuitenkin ihmisen langenneen syntiin, joka erotti hänet Jumalan yhteydestä. (Launonen & Puolimatka 2000, 57.) Vaikka syntiinlankeemus teki ihmisestä syynalaisen ja epätäydellisen, on hän kuitenkin kristillisen käsityksen mukaan Jumalalle arvokas. Jumala toivoisi, että ihminen palaisi yhteyteen Hänen kanssaan. Koko kristillisen ihmiskäsityksen peruspari pohjautuu ajatukseen lunastuksesta. Jeesus Kristus ristiinnaulittiin ja häntä rangaistiin sovituksesi ihmisten syntien tähden. (Launonen & Puolimatka 2000, 59.) Lunastus avaa anteeksiannon kautta mahdollisuuden päästä jälleen yhteyteen Jumalan kanssa ja täydelliseen vapauteen. Lähimmäisenrakkaus sen sijaan nivoutuu kiinteästi Jeesuksen antaman esimerkin ympärille. Hän tuli ottaakseen kaikkien ihmisten synnit kannettavakseen, ja näin ollen sovittaakseen maailman Jumalan kanssa. Tämä esimerkki sekä Raamatussa mainittu rakkauden kaksoiskäsitys, joka kehottaa ihmistä rakastamaan Jumalaa kaikesta sydämestään ja lähimmäistään niin kuin itseään, ohjaavat ihmistä lähimmäisenrakkauden osoittamiseen (Matt 22:37-40). Toisten auttaminen perustuu usein myös kiinteästi tunteeseen, jossa auttaja kokee olevansa autettavaa epäonnistuneempi ja

turmeltuneempi. Mikäli näin ei ole, auttaja viestii autettavalle väistämättä omaa paremmuuttaan, ja näin ollen hajottaa autettavan henkilön itsetuntoa. (Launonen & Puolimatka 2000, 60.) Sen sijaan asettuminen epäonnistuneemman asemaan avaa mahdollisuuden vilpittömälle lähimmäisenrakkauden osoittamiselle. Pohjimmiltaan lähimmäisyys voidaan tulkita siten, että henkilö jakaa muille ihmisille Jumalalta saamaansa pyyteetöntä rakkautta ja huolenpitoa (Harju, Niemelä, Ripatti, Sivonen & Särkelä 2001, 27).

3 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyön käsite on keskeisessä osassa opinnäytetyötä siitä syystä, että tutkimusaineisto koostuu vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksista tekemästään työstä. Vapaaehtoistyö voidaan määrittää muun muassa seuraavasti:

”Vapaaehtoistyö on osallistumista vuorovaikutukseen perustuvaan organisoituun auttamis- ja tukitoimintaan, joka tähtää henkisen ahdingon lievittämiseen tai elinoloihin liittyvän puutteen korjaamiseen. Vapaaehtoistyötä ei tehdä taloudellisena yritystoimintana, palkkatyönä eikä erityisenä harjoitteluna, vaan tehtävään valmennusta saaneen auttajan motiivi pohjautuu ajatukseen, että hän voi olla avuksi ja oppii jotakin tärkeää. Myös tällaiseen toimintaan liittyvät tukitehtävät kuuluvat vapaaehtoistyön piiriin.” (Eskola & Kurki 2001, 10.)

Myös Pirjo Markkola painottaa vapaaehtoistyön olevan palkatonta työtä, joka yleensä nivoutuu osaksi kolmannen sektorin toimintaa vähäosaisten auttamiseksi (Markkola 2005, 41). Briitta Koskiahon korostaa myös vapaaehtoistyön likeistä suhdetta kolmannen sektorin toimintaan (Koskiahon 2001, 16). Vaikka vapaaehtoistyö pääsääntöisesti rajoittuu osaksi yhdistysten organisoitua toimintaa, voidaan vapaaehtoista auttamista havaita tapahtuvan myös sukulaisten sekä tuttavien keskuudessa (Harju 2005, 58).

Vapaaehtoistyön merkitystä ei tule kyseenalaistaa tai pitää vähäpätöisenä, ikään kuin jonkinlaisena puuhasteluna. Organisoitussa vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat henkilöt ovat useasti vastuuntuntoisia, ja työtä tehdään eettisesti perusteltujen periaatteiden pohjalta. (Harju 2005, 66.) Vapaaehtoistoiminta voidaan määrittää osaksi aktiivista kansalaisuutta, joka toteutuu erilaisissa konteksteissa. Itse toiminnan vaikutus vapaaehtoistyöntekijään on monipuolinen ja opettavainen. Vaikuttamisen mahdollistuminen osallistumalla toimintaan sekä lisääntyneet sosiaaliset kontaktit ihmisten kanssa toimivat kasvattavana tekijänä vapaaehtoistoiminnassa. (Harju 2005, 70.) Pyrkimällä olemaan oma itsensä ja avoin omasta taustastaan vapaaehtoistyöntekijä voi parhaimmillaan tapauksessa toimia aitona kuuntelijana sekä rinnallakulkijana apua tarvitsevalle henkilölle. Tähän rooliin ammattihenkilön voi olla vaikea päästä asemansa ja ammatillisuudesta asiakkaalle muodostuvien ennakkoluulojen rajoitteiden vuoksi. (Karjalainen & Saranpää 2002, 56.)

Vapaaehtoistyö nivoutuu kiinteästi osaksi yhteiskunnallista rakennetta sekä osaksi julkisten palveluiden jatkumoa (Matthies 2005, 307). Kuten jo aiemmin totesin, vapaaehtoistyö on useimmiten kolmannen sektorin eli yhdistysten ja järjestöjen tuottamaa toimintaa. Tällaisia ovat muun muassa urheiluseurat, seurakunnat sekä avustusjärjestöt.

Vapaaehtoistoiminta ja palkkatyö eroavat merkittävästi toisistaan. Ammatillista työtä tekevä henkilö toimii pääsääntöisesti koulutuksensa ja ammatillisten periaatteiden pohjalta. Vapaaehtoistyöntekijät toimivat sen sijaan ilman ammatillista koulutusta. Heidän tietotaitonsa pohjautuu useimmiten henkilökohtaisiin elämäkokemuksiin. (Harju ym. 2001, 38.) Auttamisen kannalta molemmissa on omat vahvuutensa. Huomioitavaa on kuitenkin se, että vapaaehtoistyöntekijät toteuttavat toimintaansa omalla vapaa-ajallaan, sekä kuten jo mainittiin, ilman korvausta (Koskiahho 2001, 17). Vapaaehtoistyö kykenee toimimaan paremmin ilman rajoitteita, kun taas palkkatyö on rakenteellisesti organisoidumpaa. (Lahtinen 2003, 12.) Tämä taas vahvistaa vapaaehtoistoiminnan merkitystä julkisia palveluita tukevana ja täydentävänä toimintana. Näiden erojen vuoksi onkin olennaista, ettei vapaaehtoistoimintaa arvioida ammatillisen työn näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveysalan tehtävissä vapaaehtoisten tehtävänä on pääasiallisesti vuorovaikutussuhteiden luominen sekä apua tarvitsevien ihmisten aito kohtaaminen ikään kuin maallikkoapuna. (Karjalainen & Saranpää 2002, 56.) Vapaaehtoistyön voidaan tällä toimintasektorilla todeta painottuvan vuorovaikutuksellisuuteen. Vapaaehtoistyö voidaankin määrittää vastavuoroiseksi, palkattomaksi, luottamukselliseksi sekä tasa-arvoiseksi toiminnaksi. Autettavat mieltävät useimmiten vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat henkilöt mieluummin yhteistyökumppaneiksi, kuin etäisiksi auttajiksi. (Yeung 2002, 11.)

3.1.1 Vapaaehtoistoiminnan lähtökohdat

Henkilökohtaisella tasolla vapaaehtoistoimintaa ohjaavat esimerkiksi omat näkökulmat, motiivit sekä persoonalliset elementit. Kaikki eivät suinkaan luonteeltaan ole sen kaltaisia, että haluaisivat ryhtyä vapaaehtoistyöhön. Luonteenpiirteiden vaikutus ja empatiakyky ovat suuressa roolissa puhuttaessa vapaaehtoistoiminnasta.

Liikkeelle panevana voimana voivat toimia myös henkilökohtaiset kokemukset, joiden seurauksena henkilö kokee vapaaehtoistoimintaan osallistumisen tärkeäksi. Halu auttaa toisia oman selviytymiskokemuksen avulla muodostuu tarpeeksi, johon vapaaehtoistyö voi olla vaihtoehtoinen ratkaisu. Usein suuret ja merkittävät elämänmuutokset voivat vaikuttaa arvoihin ja niiden uudelleenmuodostamiseen. Edellä mainitun kaltaista halukkuutta osallistua vapaaehtoistyöhön ikään kuin vertaisuuden näkökulmasta esiintyy etenkin päihde-, ja kriminaaliryöstöjen parissa. (Rajamäki 2003, Sorrin 2005, 134 mukaan.)

Vapaaehtoistyöhön ohjaavat motiivitekijät ovat hyvin erilaisia. Ulla-Maija Harju kumppaneineen nimeää vapaaehtoistyön lähtökohdiksi ja motivaatiotekijöiksi tekemisen halun, uudenlaisen sisällön saamisen elämään, halun oppia uutta, sosiaalisten suhteiden syntymisen, halun auttaa, toiminnan vastapainoisuuden omaan elämäntilanteeseen nähden, tarpeen kuulua johonkin sekä vertaistukena toimimisen mahdollisuuden. Tekemisen halu kytkeytyy monesti tilanteeseen, jossa henkilö alkaa kaivata jotakin uudenlaista sisältöä arkeensa esimerkiksi eläköitymisen seurauksena. Halu oppia uutta sen sijaan tuo parhaassa tapauksessa henkilölle itselleen lisää ymmärrystä ja kykyä toimia itselle aiemmin vieraissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa. Tarve kuulua johonkin pohjautuu usein kiinnostukseen muita ihmisiä kohtaan. Uusien sosiaalisten suhteiden syntyminen toimiikin tässä tapauksessa tarpeen mahdollistajana. Vertaistuen ja auttamishalun taustalla vaikuttavat usein omat kokemukset ja tunne avuksi olemisen halusta niiden kautta. Halu auttaa voi toki pohjautua myös muiden periaatteiden varaan. Vapaaehtoistoiminta voi tarvittaessa toimia myös vastapainoisena tekemisenä omaan elämäntilanteeseen nähden. Tällaisia tilanteita voi olla hyvin monenlaisia. (Harju ym. 2001, 36-37.) Vapaaehtoistyöntekijät voivat myös kokea vapaaehtoistoiminnan oman identiteettinsä ja oman persoonansa toteuttamisen mahdollistajana. Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähteminen saattaa usein tapahtua myös ikään kuin toiminnan viehätystä. Uusi, itselle aiemmin tuntematon aihepiiri alkaa kiinnostaa ja siitä halutaan ottaa selvää. Tästä syystä vapaaehtoistyö toimiikin usein uuden opettajana ja lisää laajempaa ymmärrystä ihmisyydestä ja elämästä yleisellä tasolla. (Yeung, A. 2005, 112-113.)

Usein on vaikea määrittää millaiset motiivit ovat oikeat toiminnassa mukana olemiselle. Joskus vapaaehtoista auttamista saatetaankin kyseenalaistaa, kun motiivitekijöiden taustalla vaikuttavat olevan itsekkäät perusteet. (Ojanen, M. 2001, 105.) Epäitsekäitä ja itsekkäitä syitä on kuitenkin vaikea erottaa toisistaan, mikäli tämä edes on toiminnan kan-

nalta tarpeellista. (Lahtinen 2003, 18). Edellisessä kappaleessa mainituista motivaatiotekijöistä kaikki ovat omalta osaltaan kiinteästi mukana jollain tavalla toteutettavassa auttamistyössä. Tämän opinnäytetyön kannalta on kuitenkin keskeistä tarkastella vapaaehtoistoimintaa myös arvojen ja niiden toteuttamisen näkökulmasta.

Markku Ojanen tuo esiin ajatuksen, että vapaaehtoistyö ja sen sisältämä auttamistoiminta pohjautuu useimmiten henkilökohtaisen arvomaailman pohjalle. Eli käytännössä siihen, millaisia asioita vapaaehtoistyöntekijä pitää merkittävinä ja oikeina. Omien arvojen toteuttaminen vapaaehtoistyön kautta mahdollistaa toiminnan monimuotoisuuden sekä kiinnostuksen syntymisen vapaaehtoisena toimimista kohtaan. Osa vapaaehtoistyössä olevista henkilöistä saattaa kokea työn tärkeäksi nimenomaan arvojen toteuttamisen vuoksi. (Ojanen, M. 2001, 105.) Arvot joiden pohjalta toimintaa tuotetaan, vaikuttavat olennaisesti siihen, millaiset henkilöt ovat halukkaita sitoutumaan vapaaehtoistyöhön. Ei ole aina suinkaan rajattua millaisista lähtökohdista ja millaisten arvojen pohjalta henkilö on toiminnassa mukana. Kuten jo aiemmin mainitsin, useasti auttamistyössä toimivat henkilöt ovat joko itse kokeneet vastaavaa tai heidän läheisensä.

Koska opinnäytetyön tutkimuskohteena toimii kristillisessä päihdejärjestössä tehtävä vapaaehtoistyö, on hengellisyys arvona yksi kiinteä osa kokonaisuutta. Ei ole tavatonta, että hengelliset arvot ja lähtökohdat ohjaavat toisten auttamista edistävään vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistyössä omaa toimimista perustellaankin usein henkilökohtaisen uskon ilmaisemisen sekä lähimmäisten auttamisen kanavana. Hengellisyys vapaaehtoistyössä mahdollistaa myös henkilön omakohtaisten kriisien ja asioiden läpikäymisen sekä mahdollisesti myös hengellisen kasvun. (Yeung 2005, 116-117.)

Ajatus, että antaessaan saa voi toteutua myös vapaaehtoistyön saralla. Toiminta voi avata mahdollisuuden itsensä toteuttamiselle auttamisen keinoin. Itsensä toteuttamista tapahtuu vapaaehtoistoiminnassa niin omien mielenkiinnonkohteiden, hengellisyyden, kuin itseilmaisun ja luovuudenkin kautta. (Yeung 2005, 109.) Toiminta voi osaltaan olla jopa henkilökohtaisen hyvinvoinnin rakentaja. Se voi lisätä omanarvontunnetta toiminnassa mukana olemisen kautta. Halu olla avuksi on kuitenkin yksi suurimmista syistä osallistua vapaaehtoistyöhön. Kokemukset auttamisesta heijastuvat usein vastavuoroisesti helpotuksena tai konkreettisena muutoksena avun vastaanottajassa. Tämä sen sijaan saa auttajassa aikaan onnistumisen tunteen. (Yeung 2005, 110.) Myös oma autetuksi tuleminen

tunne on keskeinen tekijä toisten auttamiselle. Omat kokemukset ovat antaneet motivaatiota auttaa muita samassa elämäntilanteessa olevia. (Yeung 2005, 111.)

Rekrytoitaessa uusia henkilöitä vapaaehtoistyöhön on tiedettävä työn luonteen asettamat vaatimukset. Esimerkiksi päihdetyön kannalta oman kriisin keskellä elävä henkilö ei välttämättä omaa tarvittavaa toimintakykyä auttaa muita henkilökohtaisten ongelmien ollessa aktiivisimmillaan. Vertaisuus ei siis aina takaa toimivaa ja sitoutunutta vapaaehtoistyötä. Joskus jopa vastakohdat täydentävät toimintaa ja tukevat tavoitteita. Työn sisällön tulee olla sen kaltainen, että se herättää kiinnostusta laajalti vapaaehtoistyöstä kiinnostuneiden keskuudessa. On myös tärkeää huomioida erilaiset henkilöt, jotka voisivat mahdollisesti toimia vapaaehtoistyössä. Kaikki eivät suinkaan ole kiinnostuneita työskentelemään kyseisen toiminnan parissa, mutta on tärkeä tunnistaa elementit, jotka herättävät kuitenkin kiinnostusta. Rekrytoinnissa juuri tämä on tärkeä näkökulma toiminnan laajenemisen ja kehittämisen kannalta. Myös toimintaan sitoutuminen ja sen kesto vaikuttavat olennaisesti siihen, miten paljon ja millaisia henkilöitä toiminta vetää puoleensa. (Yeung & Grönlund 2005, 187.)

3.1.2 Vastavuoroisuus vapaaehtoistyössä

Vuorovaikutuksen merkitys vapaaehtoistyötä tehdessä nousee esiin äärimmäisen keskeisenä asiana. Toiminnan sosiaalisuus sisältäen keskustelut, toiminnalliset elementit sekä yhdessä vietetyn ajan liittyvät olennaiseksi osaksi vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksia tekemästään työstä. Vapaaehtoistyötä voidaan jopa kuvata sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäjänä. Tunne yhteenkuuluvuudesta ja yhteisöllisyydestä joka ei jää vain sanojen tasolle, puhuttelee monesti vapaaehtoistyössä työskenteleviä. He voivat kokea tulleensa niin sanotusti osaksi yhteisöä ja sitä kautta kohdatuksi. Myös positiiviset kokemukset kahdenkeskisistä kanssakäymisistä luovat vapaaehtoistyöntekijälle onnistumisen sekä merkityksellisyyden tunnetta toimintaansa kohtaan. Sosiaaliset kontaktit ja yhteisöllisyyden tunne saattavat nousta jopa suurempaan arvoon kuin itse toiminnan merkitys. (Yeung 2005, 115.) Hannu Sorri kirjoittaa vapaaehtoistyön vuorovaikutuksellisista elementeistä seuraavasti:

”Onnellisuus ei löydy itsekeskeisyydestä vaan kokemusten jakamisesta toisten kanssa. Itsensä toteuttaminen saa tässä vuorovaikutuksellisen luonteen. Vapaaehtoisuus ei ole vain toiselle jakamista, vaan siitä muodostuu voiman ja elämän merkityksellisyyden lähde vapaaehtoiselle itselleen.” (Sorri 2005, 139.)

Vuorovaikutuksellisuus vapaaehtoistoiminnassa nähdään siis elementtinä, joka on niin sanottua molemminpuolista auttamista. Omana itsenään vapaaehtoistyöntekijä tuo toimintaan aitoa läsnäolon ja välittämisen tunnetta. Lisäksi esimerkiksi näiden asioiden kautta hän voi itse kokea työnsä olevan merkityksellistä sekä tarkoituksenmukaista.

3.2 Vertaistuki

Vertaistuellla tarkoitetaan kokemuksellisuuteen pohjautuvaa auttamistoimintaa. Se on tavallisten ihmisten keskinäistä kohtaamista. Vertaisuus perustuu ajatukseen yhteisesti koetusta ongelmasta. Jokaisella vertaistuen piirissä olevalla on henkilökohtainen kokemus yhteisestä ongelmasta ja käsittelyä vaativasta asiasta. Kokemukset ja niiden keskinäinen jakaminen ovat keskeisiä asioita vertaistuen kannalta. (Hyväri 2005, 214.) Vertaistuen tarkoitus on auttaa muita sekä itseä kokemusten käsittelyssä (Kuusisto 2010, 59). Kan-kodeissa tapahtuva vertaistoiminta keskittyy päihderiippuvuuden ja siitä selviytymisen tuomiin kokemuksiin.

Vertaistukea voidaan toteuttaa monessa muodossa kuten kahden kesken, ryhmässä tai jonkinlaisessa verkostossa. Tie vertaistuen saamiseen ja antamiseen saattaa usein olla ennalta suunnittelematon. Usein vertaistukeen perustuvat suhteet syntyvät spontaanisti. (Nylund 2005, 203). Vertaistuen ajatus pohjautuu arkiseen kohtaamiseen, jossa ei ole ennalta sovittuja rooleja. Kanssakäymiset ovat tasavertaisia ja vastavuoroisia, jotka tukevat niin kokemusten jakajaa kuin vastaanottajaakin. (Hyvärinen 2005, 215.) Vertaistuki perustuu ammatillisen tietämyksen sijasta henkilökohtaiseen selviytymiskokemukseen ja kokemustietoon. Toisin sanoen kyseessä ei ole asiakassuhde, vaan tasavertaisuuteen perustuva auttamissuhde kahden tai useamman ihmisen välillä. (Nylund 2000, Hyvärinen 2005, 216 mukaan.) Vertaistukitoiminnassa keskeisiä elementtejä ovat vertaisohjaajan kommunikointikyky sekä aktiivinen kyky kuunnella muita. Ratkaisukeskeisyys sen sijaan ei ole aina paras vaihtoehto. (Cowie & Wallace 2000, 17.)

Vertaistuen määritelmä on omalta osaltaan myös sidoksissa vapaaehtoistyön käsitteen kanssa. Näitä määrittävät usein samankaltaiset motiivit ja toiminnan periaatteet. Voidaan jopa sanoa, että vertaistuki on yksi vapaaehtoistyön sisällä tapahtuvista auttamismuodoista. Tämä johtuu siitä, että osa vapaaehtoistyöhön hakeutuvista henkilöistä haluaa auttaa muita juuri oman selviytymiskokemuksensa vuoksi. Tätä voidaan kutsua niin sanotuksi vertaistuelliseksi auttamiseksi. Ei kuitenkaan ole aina yksiselitteisen selvää, että vapaaehtoistyöntekijä omaisi verrattain samankaltaisen historian autettavansa kanssa. Saattaa hyvinkin olla, että vapaaehtoisena toimivan henkilön elämäntarina on täysin päinvastainen. (Yeung 2005, 113.)

Vertaistuki nivoutuu nykyisin myös osaksi julkisten palveluiden jatkumoa sekä yhdistysten ja järjestöjen toimintaa (Helander & Laaksonen 1999, Hyvärin 2005, 217 mukaan). Vaikka vertaistukitoiminta omaa selviytymiskeskeisen näkökulman se ei kuitenkaan ole verrattavissa terapiaan, vaan se perustuu maallikkojen keskinäisiin kohtaamisiin ja kokemusten jakamiseen (Hyväri 2005, 219). Vertaistuen keskeisin tarkoitus on auttaa muita sekä itseä vaikeiden kokemusten käsittelyssä. Vertaistukeen liittyy oleellisesti ajatus kokemusten jakamisesta pelkän kuuntelun sijasta. Pelkkä kokemusten kertominen ja läsnäolo eivät kuitenkaan takaa vertaisuuden toteutumista. Ajatus kokemusten jakamisesta pohjautuu niin sanottuun jaettuun sosiaaliseen tilaan, jossa kuulijat voivat samaistua tunteillaan ja kokemuksillaan toinen toistensa kertomiin asioihin. Tämä taas saattaa mahdollistaa muutoksen vastaanottajassa kuullun kokemuksen avulla. (Hyvärinen 2005, 225.)

3.3 Päihdekuntoutus

Päihdekuntoutus on käsitteenä keskeinen opinnäytetyössäni, koska itse toiminta, jota vapaaehtoistyön avulla toteutetaan, on päihderiippuvuudesta kuntoutuvien henkilöiden kuntoutumisprosessin tukemista.

Päihdekuntoutus on osa suomalaista päihdehuollon kokonaisuutta. Päihdehuoltolain (1986/41) mukaan päihdehuollosta ovat vastuussa kunnat, joiden tehtävänä on huolehtia kuntalaisten tarpeiden mukaisista päihdehuollon palveluista. Päihdekuntoutus-käsite tarkoittaa päihderiippuvaisen henkilön kuntoutusvaihetta, joka on seurausta akuutille vieroitushoidolle. Yksittäisen asiakkaan kuntoutuksen suunnitteluun osallistuvat yleensä monet

sosiaali- ja terveysalan toimijat molemmista palvelujärjestelmistä (Holopainen 2008, 215). Tämä johtuu yleisimmin siitä, että alkoholismi tai päihdeongelmat ovat syntyneet sosiaalisen, psyykkisen tai fyysisen pahoinvoinnin seurauksena. Päihdekuntoutuksen tavoitteena on, että asiakas sitoutuu omaan haluunsa ja pyrkimyksensä irtautua päihderiippuvuudesta. Kuntoutuksella pyritään luomaan mahdollisuudet siihen, että asiakas kykeneisi omaksumaan uuden tavan suhtautua päihteisiin, jotta hänen uudelleen riippuvaiseksi tulemisensa ennaltaehkäistäisiin. (Holopainen 2008, 214.) Kuntoutus- käsite voidaan jakaa neljään eri osaan: lääkinnälliseen, ammatilliseen, kasvatukselliseen sekä sosiaaliseen kuntoutukseen (Järvikoski & Härkäpää 2011, 20). Päihdekuntoutus on yleisimmin lääkinnällistä, sosiaalista ja ammatillista kuntoutusta. Pääsääntöisesti se koostuu lääkkeiden ja psykososiaalisen kuntoutuksen yhtenäisestä kokonaisuudesta (Laaksonen 2009, 83).

Kuntoutusprosessi voidaan jakaa eri vaiheisiin. Kaikki vaiheet eivät välttämättä ilmene selkeästi yksittäisen kuntoutujan kohdalla, mutta niiden olemassaolo vaikuttaa kuitenkin kuntoutusprosessin rakenteisiin. Joka tapauksessa yleisimmin kaikki alkaa hoitamattoman päihdeongelman toteamisesta. Useimmiten tämän toteaa sairaanhoidollisen puolen asiantuntija, esimerkiksi lääkäri. Tämän jälkeen toteava taho arvioi kuntoutujan tuen tarpeen sekä etsii ja suunnittelee hänelle soveltuvan kuntoutuspolun. (Holopainen 2008, 216.) Arviointia tehtäessä on otettava huomioon yhteistyö asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa (Kaukonen 2001, 108). Varsinainen kuntoutusprosessi alkaa akuuttivaiheen vieroitushoidolla, jota seuraa yleisimmin laitospäätöksessä tapahtuva kuntoutus. Tätä edellä mainittua niin sanotusti toipumisvaiheeksikin kutsuttua jaksoa seuraa jälkikuntoutus. (Holopainen 2008, 218.) Jälkikuntoutuksen tarkoituksena on tukea ja auttaa kuntoutujaa jälleen itsenäiseen elämään, ja opettaa siihen vaadittavien taitojen harjoittelua. Jyväskylän Kan-kodin toiminta painottuu nimenomaan jälkikuntoutukseen.

Kuntoutumisen kannalta asiakkaan henkilökohtainen sitoutuminen muodostuu kuntoutusprosessin tavoitteiden saavuttamisen kannalta oleellisimmaksi tekijäksi. Toisin sanoen kuntoutuja voidaan nimetä myös muutoksen toteuttajaksi. Auttaja toimii sen sijaan kannustajan ja tukijan roolissa kuntoutujan rinnalla. (Kanaoja 2009, 31.) Kuntoutusjaksoa seuraavat useasti työelämään kuntouttavat toimenpiteet, mikäli kuntoutujan mahdollisuudet tehdä työtä ovat olemassa. Kuntoutusprosessi ei suinkaan lopu siihen, vaan päihderiippuvuudesta toipuminen on pitkä tie ja vaatii runsaasti aikaa. Tästä syystä asiakkaat voivat osallistua niin sanottuun jälkiseurantaan ja arviointiin (Järvikoski & Härkäpää 2011, 15.) Kokonaisuudessaan kuntoutusprosessin tarkoituksena on vastata asiakkaan

tuen tarpeeseen täysivaltaisesti siten, että toteutettava kuntoutus ei jää ainoastaan pinta-puoliseksi. Vaihtelevien olosuhteiden ja tuentarpeen vuoksi päihdekuntoutusta toteutetaan sekä avo- että laituskuntoutuksena. Avokuntoutus tarkoittaa kuntoutusmuotoa joka mahdollistaa täysipainoisen työ- ja perhe-elämän kuntoutuksen aikana. Kuntoutuja voi muun muassa käydä kuntouttavassa työtoiminnassa tai osallistua keskusteluryhmiin. Avokuntoutus koostuu useimmiten moni ammatillisesta osaamisesta, jolla pyritään vastaamaan kuntoutujan tarpeisiin mahdollisimman hyvin ilman tarvetta laitoksessa olemiselle. (Kittilä 2008, 715.) Laituskuntoutuksessa sen sijaan asuminen ja kuntoutus kokonaisuudessaan tapahtuu laitoksessa (Matela & Väyrynen 2008, 227). Kaiken kaikkiaan kuntoutusprosessi on raskas ja vaatii myös läheisten tuen. Kuntoutusprosessin päätyttyä voi olla, että kuntoutuja kaipaa edelleen henkilökohtaista psykososiaalista terapiaa arki-elämänsä tueksi. (Holopainen 2008, 215.) Päihdekuntoutusprosessin ensisijainen tarkoitus on saada kuntoutuja löytämään tasapainoinen elämäntapa sekä auttaa häntä löytämään henkilökohtaiset voimavarat riippuvuudesta irtautumiseksi, jotka taas edesauttavat uuden toimintamallin sisäistämisessä. Kuntoutujan tarkoitus ei ole olla prosessin niin sanottu kohde, vaan aktiivinen ja vastuullinen toimija. (Järvikoski & Härkäpää 2001, 16).

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET SEKÄ TUTKIMUSMENETELMÄ

4.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoite on kuulla vapaaehtoistyöntekijöitä. Työn tavoitteeksi muodostunut vapaaehtoistyöntekijöiden kuuleminen on yksi työn keskeisimmistä tekijöistä. Kuuleminen mahdollistaa mielipiteiden ja kokemusten kuulemisen vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta. Kokemuksista saadun tiedon ansiosta toimintaa on mahdollista kehittää jatkossa tarvittavaan ja toivottuun suuntaan.

Opinnäytetyön tehtävä on saada tietoa Kan ry:n vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksista omaan toimintaansa liittyen. Tiedon saaminen vapaaehtoistyöntekijöiltä on opinnäytetyön sisällön kannalta merkittävin tekijä. Mikäli vapaaehtoisilta saatua haastattelutietoa ei olisi, tutkimusta ei voitaisi tämänkaltaisena toteuttaa. Tutkimustehtävän selventämiseksi on laadittu kolme täsmentävää tutkimuskysymystä, joiden tarkoituksena on saada tarkempaa tietoa vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksista. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten henkilöt ovat tulleet mukaan Kan ry:n vapaaehtoistoimintaan?
2. Millaisena vapaaehtoistyöntekijät kokevat oman työnsä merkityksen Kan ry:ssä?
3. Millä tavoin toimintaa voitaisiin kehittää vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta?

4.2 Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullisen tutkimusmenetelmän tarkoitus on luoda kuvaa tutkittavasta ilmiöstä. Sen tehtäväksi voidaan sanoa pyrkimystä kuvata todellista elämää. Niinpä tämä luo myös todellisuudesta moniulotteisen. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkiikin tutkimaan kohdettaan kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157.) Kvalitatiivinen tutkimus eroa kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta siten, että se antaa tietoa tutkittavasta aiheesta käytännön ja kokemuksen tasolla tutkitun määrällisyyden sijaan. Tutkimus ei pohjaudu

ainoastaan numeroihin, vaan antaa syväluotaavampaa tietoa ja kuvaa tutkitusta ilmiöstä. (Kananen, J. 2014, 18). Laadullinen tutkimus pyrkii tarkastelemaan merkityksiä eli muun muassa sitä, miten ihmiset kokevat ja näkevät maailman (Kananen, J. 2014, 18). Tässä opinnäytetyössä vapaaehtoistyöhön pureudutaan ilmiönä nimenomaan vapaaehtoisten kokemusten pohjalta. Aiempi teoreettinen tieto sekä opinnäytetyön avulla kerätty kokemuksiin pohjautuva empirinen tutkimustieto ovat kiinteässä vertailusuhteessa toisiinsa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008,136). Aiemman teoreettisen tiedon löytäminen vapaaehtoistyöstä kristillisen päihdetyön parista osoittautui haastavaksi, mutta sen sijaan tietoa pelkästä vapaaehtoistyöstä löytyi melko kattavasti.

Tämä opinnäytetyö on toteutuksellisesti niin sanottu tapaustutkimus. Tapaustutkimuksella tarkoitetaan menetelmää, joka pyrkii tutkimaan yksittäistä tapausta tai pientä joukkoa. Tapaustutkimukselle tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, havainnointi sekä dokumentointi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008,130-131.) Tässä opinnäytetyössä tapaustutkimus tarkoittaa sitä, että se keskittyy vain yhden päihdekuntoutustyötä tekevän yhdistyksen vapaaehtoistoimijoiden kokemuksiin ja toimintaan Jyväskylän Kan- kodilla.

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä käytössä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, joka toteutettiin puhelimitse. Puolistrukturoidussa menetelmässä keskeistä on, että joitakin kysymyksiä on jo ennalta lyöty lukkoon ja toiset ovat vapaamuotoisempia. Teemahaastattelun tarkoituksena on kohdentaa haastattelu tiettyihin teemoihin. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47.) Opinnäytetyön kannalta puolistrukturoidut teemahaastattelut mahdollistivat konkreettisen tiedon saannin.

Opinnäytetyön kohdejoukko koostui Kan ry:n vapaaehtoistyöntekijöistä. Kohdejoukon suuruus oli jo alkutietojeni mukaan melko pieni, joten työn kannalta järkevintä oli tehdä kokonaistutkimus. Kohdejoukon jäsenet olivat aiemmalta taustaltaan erilaisista lähtökodista, joka loi työhön kattavuutta sekä oman mielenkiintonsa. Opinnäytetyöhön tutkimuskysymyksiin pyrittiin saamaan vastauksia mahdollisimman monelta vapaaehtoistyöntekijältä.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Haastattelurunko ja saatekirje

Varsinaisen opinnäytetyön tekeminen alkoi tutkimuskysymysten suunnittelulla, joiden avulla pyrittiin saamaan vastauksia asetettuun tutkimusongelmaan. Näiden kysymysten pohjalta luonnosteltiin tarkentavat tutkimuskysymykset aineistonkeruuta varten. Aluksi opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä oli tarkoitus käyttää kyselylomaketta. Ajan kuluessa ajatus kuitenkin muuttui kyselylomakkeen käytön suhteen. Aineistonkeruumenetelmä joka lopulta valittiin, oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, joka suoritettiin puhelimitse. Tämä päätös vaihtaa aineistonkeruumenetelmää osoittautui työn kannalta erittäin luontevaksi ratkaisuksi. Syitä miksi haastattelut oli parasta toteuttaa puheluhaastatteluna, olivat pitkä välimatka haastattelijan ja haastateltavien välillä sekä vaihtelevien haastatteluajankohtien sopiminen vastaajien kanssa.

Tehtyjen muutosten jälkeen kysymysten suunnittelua ei kuitenkaan aloitettu alusta ikään kuin puhtaalta pöydältä, vaan kyselylomakemuotoon suunnitellut kysymykset muokattiin puhelinhaastatteluihin soveltuviksi. Kysymysrungosta pyrittiin alusta alkaen luomaan, kuten edellä mainittiin, puolistrukturoitu joka tarkoittaa, että osa kysymyksistä oli avoimia ja osa valmiilla vastausvaihtoehdoilla varustettuja. Kysymykset haluttiin kuitenkin pitää avoimina siten, että valmiilla vastausvaihtoehdoilla varustetuissa kysymyksissä oli aina kolme vastausvaihtoehtoa, joista viimeinen mahdollisti avoimen keskustelun. Kaikki kysymykset olivat samat eri vastaajille. Toisin sanoen opinnäytetyöhön valittiin tietyt näkökohdat, joita pidettiin merkityksellisinä ja lukittuina. Sen sijaan kaikkea ei nähty samalla tavoin aiheen kannalta yhtä keskeiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47.) Valmiilla vastausvaihtoehdoilla varustetuilla kysymyksillä oli siis tarkoituksena rajata tiedon saantia vähemmän keskeisiltä osa-alueilta. Sen sijaan avoimilla kysymyksillä pyrin antamaan haastateltaville mahdollisuuden tuoda esiin laajemmalti ajatuksia ja heidän omia kokemuksiaan kyseiseen teemaan ja näkökulmaan liittyen. Teemahaastattelulle oleellinen ajatus siitä, että haastattelu etenee teemojen mukaisesti, mahdollisti työn kannalta oleellisten merkitysten esiintulon vuorovaikutuksen välityksellä. Tällä tarkoitetaan vapautunutta keskusteluilmapiiriä, jossa ennalta puolistrukturoidut kysymykset eivät sido vastaajaa tietynlaiseen vastaukseen, vaan mahdollistavat vapaamuotoisen tulkinnan ja merkitysten kertomisen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 48.)

Haastattelurungon valmistuttua aloitettiin saatekirjeen kirjoittaminen. Saatekirjeessä kerrottiin kuka toteuttaa työn, mikä on opinnäytetyön tarkoitus sekä toteutustapa. Saatekirjeen valmistuttua otettiin yhteyttä Kan ry:n toiminnanjohtajaan Jouko Vuorenniemeen. Hänelle lähetettiin luonnosteltu haastattelurunko sekä saatekirje sähköpostitse. Tämän jälkeen sovittiin yhdessä, että hän lähettää saatekirjeen kaikkiin Kan ry:n toimintayksiköihin. Toimintayksiköiden esimiesten tehtäväksi jäi asiasta informoiminen vapaaehtois-työntekijöille, sekä kerätä haastatteluun osallistuvien henkilöiden yhteystiedot ja toimittaa ne opinnäytetyöntekijälle sähköpostitse. Yhteystietojen toimittamiselle asetettiin aikaraja, joka oli kaksi viikkoa. Ajan umpeuduttua saatuja yhteystietoja oli Jyväskylän Kan-kodilta yhteensä seitsemältä henkilöltä. Muista yksiköistä ei yhteystietoja saatu asetetun ajan sisällä, eikä myöskään sen jälkeen. Osallistujien määrän osoittauduttua odotusten mukaisesti melko pieneksi, opinnäytetyössä edettiin suunnitelman mukaisesti ja päätettiin haastatella kaikki, jotka olivat lupautuneet haastateltaviksi.

5.2 Aineistonkeruu ja toteutus

Tutkimusaineiston keruu ja varsinainen opinnäytetyön toteutusosuus alkoivat puhelinhaastatteluajkojen sopimisella jokaisen vastaajan kanssa puhelimitse ennen varsinaisen haastatteluosuuden toteutusta. Ennakkopuhelussa kerrottiin työn tarkoituksesta, haastattelun keskeisestä sisällöstä sekä haastattelun nauhoittamisesta. Ennen varsinaisten haastatteluiden aloittamista asennettiin haastattelussa käytettävään puhelimeen nauhoitussovellus. Tämän avulla haastatteluista saatava tietomäärä oli huomattavasti laajempi, kuin mikäli haastattelut olisi toteutettu ilman nauhoitusta. Ensimmäinen haastattelu toteutettiin 21. päivä helmikuuta ja viimeinen 6. maaliskuuta. Haastattelut olivat keskimääräisesti noin 14 minuutin pituisia. Haastatteluiden aikana käytiin läpi kysymykset, jotka oli jo aiemmin suunniteltu. Kysymysten tarkoituksena oli antaa vastaajille mahdollisuus tuoda esiin seikkoja tekemästään vapaaehtoistyöstä. Haastattelun alkuosassa selvitettiin perustietoja kuten sukupuoli, ikä sekä se, kuinka kauan kukin oli toiminut vapaaehtoisena Kan ry:ssä. Haastattelu koostui muutoin kysymyksistä, joiden tarkoituksena oli selvittää henkilöiden omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä toimimisestaan vapaaehtoistyössä. Lisäksi haastattelun lopussa osallistuneilta kysyttiin kehitysehdotuksia vapaaehtoistyön kehittämiseksi.

5.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysivaihe alkoi haastatteluiden litteroinnilla tekstimuotoon kirjoittamalla kysymykset ja saadut vastaukset sana sanalta tekstinkäsittelyohjelmalla tekstitiedostoiksi. Työn selkeyttämiseksi luotiin jokaisesta haastattelusta erillinen tiedosto. Tämän jälkeen litteroidut haastattelut tulostettiin sisällönanalyysivaihetta varten. Aineistoa tutkiessa käytössä oli laadullisessa tutkimuksessa tyypillinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jonka tarkoituksena oli löytää kerätystä aineistosta keskeisimmät seikat. Aineiston sisällönanalyysi alkoi pelkistämällä, jossa koko kerätty aineisto jaettiin kolmeen osaan tutkimuskysymysten perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 109.) Analyysi jatkui siten, että aineistosta tutkimuskysymyksiin liittyvät vastaukset alleviivattiin eri väreillä. Tämän jälkeen aineistosta etsittiin pelkistettyjä ja keskeisiä ilmauksia jokaiseen tutkimuskysymysluokkaan liittyen. Aineistosta pyrittiin löytämään merkittäviä yhtäläisyyksiä, sekä myös eroavaisuuksia haastatteluissa olleiden vastaajien kesken. Tällä tavoin pyrittiin saamaan mahdollisimman kattavasti vastuksia nimenomaan esitettyihin kolmeen tutkimuskysymykseen. Esiin nousseet ilmaukset kirjattiin ylös jokaisesta pelkistetystä osuudesta erikseen, ja niiden toistuvuutta tutkittiin aineistossa. Seuraavaksi luotiin löytyneille ilmaisuille ryhmät, joihin jaettiin samaa tai vastaavaa aihepiiriä sivuavat ilmaukset. Ryhmien perusteella muotoiltiin aineistosta keskeisiksi nousseille ilmaisuille yhdistävät käsitteet, jotta työn tuloksia olisi helpompi havainnoida. Keskeisiä käsitteitä muodostui jokaisesta kolmesta pelkistetystä osuudesta, joka auttoi tulosten havainnointia.

6 TULOKSET: USKO, VERTAISUUS JA HALU AUTTAA

Opinnäytetyön tarkoitus on antaa tietoa vapaaehtoisena toimimisesta Kan ry:ssä. Työn avulla vapaaehtoistyöstä saatava tieto pyrkii edesauttamaan yhdistyksen vapaaehtoistoiminnan kehittämistä kerätyn tiedon perusteella. Opinnäytetyön avulla saatu aineisto pohjautuu vapaaehtoistyöntekijöille tehtyihin puhelinhaastatteluihin. Tämänkaltaista aineistonkeruuta ei ole aiemmin kyseisen yhdistyksen toimesta tehty, joten aiempi tieto vapaaehtoisten tekemästä työstä sekä siitä syntyvistä kokemuksista pohjautuu oletuksiin ja satunnaisesti kuultuihin kokemuksiin. Haastatteluiden avulla vapaaehtoisilta saatu tieto edesauttaa suurelta osin myös opinnäytetyön tekijää hahmottamaan vapaaehtoisuuteen liittyviä kokemuksia ja tekijöitä. Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole ollut ainoastaan Kan ry:n toiminnan kehittäminen, vaan myös haastateltavien vapaaehtoistyöntekijöiden tukeminen omassa toiminnassaan sekä kuulluksi tulemisen mahdollistaminen puhelinhaastatteluiden avulla. Opinnäytetyön keskeisin tehtävä eli vapaaehtoistyöntekijöiden kokemusten tarkastelu osoittautui opinnäytetyön tekijän kannalta antoisaksi ja laaja-alaiseksi työksi. Haastatteluiden avulla saatua aineistoa kertyi haastateltavien määrään nähden hyvin. Tästä syystä myös saadut vastaukset osoittautuivat kattaviksi.

Opinnäytetyön haastatteluihin osallistuneiden määräksi muodostui lopulta kuusi vastaajaa. Haastatelluista henkilöistä viisi oli miehiä ja yksi oli nainen. Osallistuneiden henkilöiden keski-ikäsi muodostui 53 vuotta vanhimman haastateltavan ollessa 68-vuotias, ja nuorimman 31-vuotias. Kaikki vapaaehtoisena toimivat henkilöt kertoivat työnsä rakentuvan viikonloppuisin Jyväskylän Kan-kodilla tapahtuvan toiminnan ympärille. Heidän tehtävänä oli olla niin sanotusti sijaisina vakituisille työntekijöille. Pääsääntöisesti toiminta rakentui yhteisestä ajanvietosta, ruokailuista, hengellisistä tilaisuuksista sekä erilaisista harrastuksista kuntoutujien kanssa. Osa vapaaehtoisista kulki Jyväskylään kauempaa, mutta muutamat asuivat hieman lähempänä. Vastaajat olivat keskimääräisesti työskennelleet vapaaehtoisina kuuden ja puolen vuoden ajan. Osalla heistä oli kokemusta myös Kan ry:n aiemmista toimintayksiköistä. Halu jatkaa vapaaehtoistyötä oli selkeä. Muutamat kuitenkin kertoivat, etteivät ole varmoja millä intensiteetillä jatkossa osallistuvat toimintaan muun ajankäyttönsä ja jaksamisensa vuoksi.

6.1 Mikä sai lähtemään mukaan vapaaehtoistyöhön?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin kartoittamaan niitä tekijöitä, jotka olivat vaikuttaneet päätökseen aloittaa vapaaehtoistyössä toimiminen. Keskeisinä asioina esiin nousivat tunne vertaisuudesta, toiminnan hengelliset arvot sekä ihmissuhteet joiden kautta toiminta oli tullut tutuksi.

Vertaisuuden merkitys vapaaehtoistyöhön lähtemisessä korostui aineistosta moneen otteeseen. Omien henkilökohtaisten kokemusten ja selviytymisen vaikutus olivat luoneet halun auttaa muita. Jotkut vastaajista kokivat vertaisuuden merkittävänä lähtökohtana oman vapaaehtoistyönsä aloittamiselle. Useissa tapauksissa vertaisuudesta kumpuava halu auttaa pohjautui omaan hengelliseen heräämiseen ja sitä kautta päihderiippuvuudesta selviytymiseen.

”Mä alkoholistu in ihan täysin, että yks kaunis aamu ei ollu kun vaatteet päällä, ei ollu asuntoo eikä mitään. Ja siitä sain sydämmelleni sitten, että näitä toisia reppanoita ruveta auttamaan. Tai sillä tavalla rinnalla kulkemaan. Että mä katuojasta en melkeen itteeni löytäny, ja sieltä se Jumala on minut sitte ruvennu pikkuhiljaa nostamaan.--.” (Vapaaehtoistyöntekijä 1)

Henkilökohtaiset kokemukset päihdekuntoutuksesta Kan ry:n toimesta siivittivät myös auttamaan muita. Vapaaehtoistoiminta antoikin mahdollisuuden asioiden jakamiselle sekä henkilökohtaiselle kasvulle auttamistyön avulla. Eräs vastaajista kertoi kuntoutusjaksonsa päätyttyä halunneensa jatkaa vapaaehtoisena, koska oli itse saanut apua yhdistykseltä, ja halusi näin ollen auttaa myös muita. Myös vertaisuudesta poikkeava elämänhistoria koettiin työhön lähtemisen kannalta tärkeäksi tekijäksi. Vastakohtien koettiin täydentävän toisiaan ja luovan mahdollisuuksia uusille oivalluksille puolin ja toisin.

“Sitä ajatteli näin, että tota, että hyvä päihdetyöntekijä vapaaehtonen on sellanen, joka ite on joskus päihteitä käyttäny, ja sittemmin sieltä päässy kuiville, ni sit se ymmärtää paremmin niitä asiakkaitakin. Ja varmaan se niin onkin, mutta -- ei edellytetä mitään päihdetaustaa se on ihan hyvä, et siä on ihan tavallisiakin ihmisiä.--.” (Vapaaehtoistyöntekijä 2)

”No sanotaan näin, että ku sillon niihin aikoihin just siinä 2000-luvun taitteessa meidän seurakunta -- oli paljonki mukana Kan hommassa tota ja. Kan kokouksia pidettiin seurakunnassa ja siinä oli tuttuja henkilöitä tekemässä sitä -- ni niiden kautta vaan semmosen kipinän sitte lähtee mukaan

ja ne pyyti tuuraamaan viikoloppuja ni siitä se lähti.” (Vapaaehtoistyöntekijä 3)

Oman halun ja kiinnostuksen lisäksi keskeisessä asemassa olivat niin ystävät kuin tuttavatkin. Osa vastaajista kertoi, että toiminnassa jo mukana olleet tuttavat ja ystävät olivat olleet myötävaikuttamassa päätökseen lähteä mukaan toimintaan.

Kaiken kaikkiaan vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemiseen vaikuttavat asiat olivat haastatteluiden mukaan hyvin yhtenäisiä, mutta erojakin ilmeni. Eniten samanlaisiksi syiksi toiminnan aloittamiselle osoittautuivat henkilökohtaiset kokemukset päihteiden käytöstä, omat arvot, halu tehdä auttamistyötä, sekä jokaisen haastatellun osallistuneen henkilökohtainen vakaumus. Myös ystävien ja tuttavien merkitys korostui tärkeäksi tekijäksi mukaan lähtemisen kannalta. Yhdessä haastattelussa esiin nousi myös vapaaehtoistyön kannalta keskeinen ajatus siitä, että toiminta toi vastapainoa omaan elämän tilanteeseen ja näin ollen auttoi oman elämänsä kriisin selvittämisessä. Myös halu auttaa nousi esiin muutamien haastattelujen vastauksista.

6.2 Vapaaehtoistyön merkitys vapaaehtoisille

Toinen tutkimuskysymys synnytti paljon keskustelua ja sitä koskevaa aineistoa kertyikin hyvin runsaasti. Merkityksiä tutkiessa esiin nousivat erityisesti vapaaehtoistyön vastavuoroisuus, kuntoutujilta ja työntekijöiltä saatu palaute, toiminnan hengellisyys, toisten auttaminen, lähimmäisyys sekä rinnalla kulkeminen.

Olellaisena ja selkeästi merkityksellisimpänä esiin nousi toiminnan hengellinen merkitys vapaaehtoisille itselleen. He kokivat toimivansa vapaaehtoisina oman vakaumuksena mukaisesti ja näin edesauttavansa muita.

” No uskovaisena ihmisenä niin koen jotakin tekevänä niin kun, vapahtajani hyväksi ja koen sillä tavalla auttavani ihmisiä siellä.” (Vapaaehtoistyöntekijä 4)

” Ei sitä ehkä muuten voi sanoa, että ei siinä niin ku mitään tämmöstä taloudellista hyötyä ole, eikä siitä niinku varsinaista arvostusta kenenkään minkään piirissä saa, että mutta tuota uskosin, että Jumala ainakin arvostaa tämmöstä työtä.” (Vapaaehtoistyöntekijä 2)

Yhtenä merkittävänä näkökulmana nähtiin lisäksi toiminnassa toteutuva lähimmäisyyden periaate. Kuntoutujan tukeminen ja hänen rinnallaan kulkeminen nähtiin tärkeänä. Mahdollinen kehitys kuntoutumisprosessissa koettiin omaa toimintaa motivoivana tekijänä. Halu auttaa ja kannustaa kuntoutujia oli monelle vapaaehtoiselle keskeinen asia. Myös kuntoutujan mahdollisen hengellisen uskoontulon ja siihen liittyvien tekijöiden huomioiminen ja elämänmuutoksessa rohkaiseminen nähtiin tärkeänä.

”-- kaikkia ei voi yks henkilö pelastaa mut se, että saa jonku ihmisten mukana ja jonku elämää olla muuttamassa, ja saa nähä sen, että ku ihminen hengellisen uskoontulon kautta saa elämäänsä suunnan ja tarkoituksen ja sisällön, ja miten se alkaa se elämä muuttumaan, ja miten se alkaa näky-mään monella tavalla ulospäin. Niin se on se, että voi jonkun kohalla nähä ja olla mukana vaikuttamassa sitä muutosta. Se on se mikä itelle niinku tuntuu hyvältä, ja miks tää työ on tärkeä ja kannattaa tehdä.” (Vapaaehtois-työntekijä 3)

Muutammat vastaajista pitivät kuntoutujan kanssa kahdenkeskeisiä kanssakäymisiä hyvin merkityksellisinä kuntoutujan tukemisen kannalta. Niiden koettiin ennen kaikkea olevan hyvin vastavuoroisia sekä omaa auttamistoimintaa konkreettisesti mahdollistavia kokemuksia. Haastatteluiden perusteella etenkin yhteyden merkitys korostui vuorovaikutuksellisisissa suhteissa.

” Kyllä se tiätkö jollain tavalla, kun saa vaikka semmonen tuota, niin ku on saanu jonkun tämmösenkin just näitten Kan:in asiakkaitten kanssa tuota, niin jollain tavalla päässy semmoseen yhteyteen, ja saa olla niinku rukous apunaki ja tämmöst ja kulkee niinku rinnalla, niin kyllä se jollain tavalla palakittee sitte.” (Vapaaehtoistyöntekijä 1)

Etenkin ne vapaaehtoiset, jotka olivat itse olleet tekemisissä aiemmin päihteidenkäytön kanssa henkilökohtaisessa elämässään, kokivat vertaisuuden ja kokemusten jakamisen toiminnan kannalta oleellisena asiana. Tunne yhteydestä asiakkaiden kanssa antoi tilaa aidoille kohtaamiselle ja läsnäololle. Eräät heistä totesivatkin seuraavasti:

” Mää tunsin älyttömän yhteenkuuluvuuden Kan-kodin hoidokkien kanssa, ja sain huomata, että musta ittestäni on todellaki ja mun omista kokemuksista heille apua, et puhuttiin avoimesti ja mä en salannu liion omalta osaltanikaan mitään.” (Vapaaehtoistyöntekijä 5)

” Justiinsa se niinku ku kohtaa ihmisiä ja juttelee heidän kanssa. Ni jos jollainlailla kokee, että on pystyny jonku oman kokemuksen kautta oleen avuksi, se on niinku se kaikkein paras juttu.” (Vapaaehtoistyöntekijä 6)

Vertaisuus koettiin siis voimavarana, jonka avulla henkilöt kokivat pystyvänsä auttamaan kuntoutujia samaistumalla heidän tilanteisiinsa. Toisaalta se koettiin myös itselle

antoisaksi ja reflektiivistä ajattelua synnyttäväksi tekijäksi. Kokemusten kertominen edesauttoi oman elämänhistorian käsittelyä, mutta se mahdollisti myös tunteen siitä, että itsestä ja omista kokemuksista on hyötyä kuntoutujille.

Tunne auttamisesta syntyvästä ilosta oli muutamien haastateltavien mukaan yksi merkittävä tekijä vapaaehtoistyön tekemisen kannalta. Toisten auttaminen koettiin, kuten eräs vastaaja totesi, elämään sisältöä tuottavana tekijänä. Kokonaisuudessaan vastaajien mukaan vapaaehtoistoiminta Jyväskylän Kan-kodissa koettiin hyvin mieluisaksi. Toiminnan kerrottiin olevan itselle antoisaa, rohkaisevaa sekä virkistävää. Kristillisessä toimintaympäristössä toimiminen mahdollisti vastaajien mukaan myös henkilökohtaisen uskon kasvun.

”-- Kan-koti oli mulle paikka mihinä mä tulin itte uskonnollisesta kaapistasta pihalle--.” (Vapaaehtoistyöntekijä 5)

”-- ni se, että monta kertaa menny väsyneenä ja heikossa hapessa ja se, että on, että sanotaan näin, että antaessaan saa, ni on aina sitte saanu niinku siellä kokea virvoitusta ja uudistumista ja kokea se yhtey kautta mitä näihin asiakkaitten kautta --.” (Vapaaehtoistyöntekijä 3)

Henkilökunnalta sekä kuntoutujilta saatu palaute koettiin vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta sekä kannustavana, rakentavana, että työssäjaksamista lisäävänä tekijänä. Kysyessäni eräältä vastaajalta, mikä vapaaehtoistoiminnassa on hänen mielestään kaikkien motivoivinta, hän vastasi seuraavasti:

” Joo tohon on todella heleppo vastata asukkaitten antama palaute ja luottamus todella--.” (Vapaaehtoistyöntekijä 5)

Haastatteluaineistosta luodun analyysin perusteella vapaaehtoistyöntekijät kokivat tekevänsä työn tärkeäksi sekä merkitykselliseksi niin itsensä, kuin kuntoutujienkin kannalta. Heidän maallikon tietotaitoon perustuva toimintansa edesauttoi varauksettomien ihmissuhteiden syntymistä.

6.3 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen

Kolmannen tutkimuskysymyksen ymmärtämisessä ilmeni jonkin verran ristiriitaista tulokintaa. Osa vastaajista tulkitsi kysymyksen siten, että miten Kan ry:n toimintaa voitaisiin kehittää asiakkaiden näkökulmasta, ja eräs vastaajista sen sijaan toi esiin näkemyksensä kokonaistoiminnan kehittämisestä. Kaikkiaan kysymyksen oikein tulkinneita vastaajia oli kolme. Tämä ei suinkaan vähennä vastausten arvoa opinnäytetyön vähäisen kokonaisvastaajamäärän vuoksi.

Vapaaehtoistyötä koskevat kehitysehdotukset painottivat toiminnan yhtenäisyyttä sekä uusien vapaaehtoisten rekrytointia mukaan toimintaan. Sen sijaan asiakkaille toivottiin lisää harrastus- ja virkistymismahdollisuuksia, kuten esimerkiksi kylpyläkäyntejä. Kokonaistoiminnan kannalta toivottiin toiminnan säilymistä kristillisenä, hengellisyyttä unohtamatta.

Yhtenä vapaaehtoistyötä kehittävänä ajatuksena esitettiin yhteisten toimintaohjeiden laatiminen jonkinlaiseksi yhdeksi kokonaisuudeksi.

” No vois olla ainakin joku tällanen vapaaehtoistyön käsikirja. Voi olla, että semmonen on olemassakin, -- mutta tota jos sellanen on niin ei niitä oo ainakaan niin sanotusti esillä ollu tuolla. Et joku sellanen käsikirja vois olla niin ku tälläsille vapaaehtoistyöntekijöille, jossa olis vähän niinku nää toiminta ohjeet selkeet. ” (Vapaaehtoistyöntekijä 2)

Puheeksi nousi myös vapaaehtoistyöntekijöiden yhteistoiminta, jota erään vastaajan mukaan kaivattaisiin, koska tällaista on hyvin vähäisesti.

” No ehkä enemmän semmosia ketkä siellä on siinä vapaaehtoistyössä nii ehkä tämmösten kanssa jos ois semmosta jos ois enemmän jotaki yhteistä touhua että näkis vähän niitä muitaki. että kun niitä ei oikeen taho nähä missään --. ”(Vapaaehtoistyöntekijä 6)

Erityisenä kehittämiskohteena nähtiin vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytointi. Vastaajat pohtivat muun muassa toiminnan asettamia vaatimuksia sekä sitä, miten näihin voitaisiin puuttua. Myös ihmisten ennakkosenteet päihdekuntoutustyötä kohtaan nousivat esiin haastateltujen henkilöiden vastauksista. Vastaajat pohtivat myös mahdollisuuksia, miten rekrytointia voitaisiin kehittää, ja mitkä olisivat oleellimmat tekijät.

”-- sitten mietin sitä rekrytointia myöskinkin, että tota, että et jos niitä vapaaehtoistyöntekijöitä koko ajan tarvitaan lisää, että mikä ois sit se paras

tapa saada niitä sinne mukaan. Ni tota ehkä se on jotenki sillä tavalla niinku, että toisen ihmisen kautta, et jos joku jostakin seurakunnan puhujapöytästä kertoo siitä työstä, ja muusta niin ihmisillä on varmaan aika niinkun vahvat mielikuvat siitä Kan työstä, ja sitten niistä asiakkaista. Ja ne ei oo välttämättä niin ku positiivisia ne mielikuvat, että ihmiset ehkä arasteleekin sitä. ” (Vapaaehtoistyöntekijä 2)

”-- että jos mahdollista ni enemmän vapaaehtosia saada siihen rekrytoitua--.” (Vapaaehtoistyöntekijä 4)

Kuten jo aiemmin tuli ilmi, monet vapaaehtoistyössä toimivista henkilöistä kulkivat kauempaa. Tämä herätti kysymyksiä. Eräs vastaajista ihmettelikin sitä, mikä lienee syynä sille, ettei lähiseudulla olla kovin innostuneita tämänkaltaisesta vapaaehtoisuudesta. Rekrytointi tuntui kuitenkin herättävän huolta ja toive uusista vapaaehtoisista paistoi haastatteluista.

Haastatellessani vapaaehtoistyöntekijöitä kysyin heiltä myös, miten he kokivat saavansa tukea yhdistykseltä. Monet vastaajista kertoivat mahdollisuudesta saada apua palkallisilta työntekijöiltä tarpeen tullen. Tämä koettiin omaa toimintaa tukevana ja vastuun jakamisen mahdollisuutena. Jyväskylän toimintayksikön henkilökunta koettiin avuliaaksi ja tukea oli tarjolla aina tarvittaessa kaikkien vastaajien mielestä. Itse yhdistys kokonaisuudessaan sen sijaan ei ollut vapaaehtoistyöntekijöiden omien sanojen mukaan tarjonnut erityistä tukea ja oli heille vieras.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kuulla vapaaehtoistyöntekijöitä. Tähän pyrkiminen oli koko työn perusta ja varsinainen lähtökohta. Tehtäväksi opinnäytetyölle oli laadittu pyrkimys saada tietoa Kan ry:n vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksista heidän omaan toimintaansa liittyen. Tutkimuskysymyksiä oli laadittu kolme kappaletta tutkimustehtävän täsmentämiseksi. Ensimmäinen pureutui siihen, miten henkilöt olivat tulleet mukaan Kan ry:n vapaaehtoistoimintaan. Toinen kysymys pyrki hakemaan vastausta siihen, millaisena vapaaehtoistyöntekijät kokivat oman työnsä merkityksen Kan ry:ssä. Kolmas ja viimeinen tutkimuskysymys paneutui siihen, millä tavoin toimintaa voitaisiin kehittää vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmasta.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen saatuja vastauksia tarkastellessa esiin nousivat etenkin tunne vertaisuudesta, toiminnan hengelliset arvot sekä ihmissuhteet joiden kautta toiminta tuli tutuksi. Tähän viittaavat myös aiemmat tutkimukset sekä aihepiiristä saatava tutkimuskirjallisuus. Kuten jo teoriaosuudessa mainitsin, nimenomaan päihdeasiakkaiden parissa tapahtuva vapaaehtoistyö pohjautuu useimmiten vertaisuudesta ja elämäkokemuksista kumpuavaan haluun auttaa muita (Harju ym. 2001, 38), (Rajamäki 2003, Sorrin 2005, 134 mukaan). Myös toiminnan hengellisyys ja arvojen merkitys korostuivat merkittävänä tekijänä toimintaan mukaan lähtemiselle. Arvojen ja hengellisyyden merkitystä ovat pohtineet tutkimuksissaan myös Markku Ojanen sekä Anna Birgitta Yeung. Ojanen mainitseekin arvojen olevan monesti ensisijainen syy toimintaan osallistumiselle (Ojanen, M. 2001, 105). Tämä ilmeni myös tässä opinnäytetyössä lähes kaikkien vastaajien kesken.

Vapaaehtoistyöntekijöiden vastaukset siitä, millaisena he kokivat oman työnsä merkityksen, olivat hyvin moniulotteisia. Esiin nousseita teemoja olivat muun muassa vapaaehtoistyön vastavuoroisuus, toiminnan hengellisyys, lähimmäisyys sekä rinnalla kulkeminen. Nämä kolme vastauksissa keskeisimmin esiintyvää seikkaa eivät suinkaan olleet ennalta arvaamattomia. Jos hengellisyys oli syy toimintaan lähtemiselle, oli sillä myös kokemuksellinen vaikutuksensa toiminnassa olemiselle ja pysymiselle. Tähän teemaan viittaa myös Anna Birgitta Yeung toteamalla, että vapaaehtoistyö tarjoaa mahdollisuuden oman hengellisen uskon ilmaisemiselle (Yeung 2005, 117). Nimenomaan tämä näkökulma tuli ilmi opinnäytetyön vastauksissa. Toiminnan vastavuoroisuus koettiin itselle

myös tärkeänä auttamiseen motivoivana tekijänä. Dosentti Hannu Sorri mainitseekin, että vapaaehtoistyö ei ole ainoastaan jakamista, vaan se antaa merkitystä myös vapaaehtoiselle itselleen (Sorri 2005, 139). Kolmas tärkeä asia oli, kuten jo aiemmin mainittiin, kuntoutujan rinnalla kulkeminen ja lähimmäisenrakkauden osoittaminen. Nämä koettiin tärkeäksi osaksi omaa toimintaa. Lähimmäisyyden voidaan todeta limittyvän osaksi toimintaa. Tämä ilmenee aiemmissa tutkimuksissa, kuten myös tässä opinnäytetyössä (Yeung 2005, 116.)

Kolmanteen kysymykseen vastaajat vastasivat hyvin monin eri tavoin, kuten jo tulososiossa mainitsin. Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen kannalta keskeisimmät vastaukset käsittelivät vapaaehtoistoiminnan yhtenäisyyttä, sekä uusien vapaaehtoisten rekrytointia mukaan toimintaan. Myös Anna Birgitta Yeung ja Henrietta Grönlund käyvät läpi vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytointia omissa kirjoituksissaan. He toteavat työn kaipaavan erilaisia persoonia, tämä tuli myös ilmi omassa opinnäytetyössä. (Yeung & Grönlund 2005, 187.)

Ei ole epäselvää, etteivätkö haastatteluiden avulla saadut vastaukset vastaisi asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Analyysin perusteella vastaajat kertoivat nimenomaisesti omista kokemuksistaan ja näkemyksistään vapaaehtoistoimintaansa liittyen. Omat kokemukset vapaaehtoistyössä ja niiden kautta koettu oppiminen olivat tuoneet monelle vastaajista senkaltaista tietämystä, jota ei ammattiin opiskelemalla saa. Kaiken kaikkiaan johtopäätöksinä voidaan sanoa, että vapaaehtoistyö Kan ry:ssä perustuu kiinteästi kristillisten arvojen ja hengellisyyden varaan. Vapaaehtoistyössä toimivat henkilöt kokivat toiminnan vastavuoroiseksi ja kokivat myös itse saavansa apua ja tukea. Vapaaehtoistoiminnan rekrytointin kehittämisen ja yhtenäisyys koettiin tärkeäksi yhdistyksen vapaaehtoistoiminnan jatkon kannalta. Vertaisuuden merkitys vapaaehtoiseksi lähtemiselle oli monelle merkittävä. Halu auttaa sekä kulkea rinnalla koettiin vapaaehtoistyön keskeisiksi sisällöiksi. Esiin nousseet seikat ilmenevät myös kiinteästi teoreettisesta viitekehyksestä. Opinnäytetyöstä nousi esiin samoja ilmiöitä ja kokemuksia, kuin aiemmin tehdystä teoreettisesta tutkimuksesta.

Mielestäni opinnäyte kykeni saavuttamaan tavoitteensa ja tarkoituksensa. On kuitenkin tärkeää tarkastella työn tekemistä kriittisesti. Vastaajien määrä osoittautui opinnäytetyön luonteen kannalta juuri oikeaksi. Puhelinhaastatteluiden avulla kertyi aineistoa sopivasti litteroitavaksi, opinnäytetyön toteuduttua yksilötyönä. Toisaalta vastaajien suurempi määrä olisi voinut tuoda opinnäytetyöhön laajempaa näkökulmaa, mutta toisaalta se olisi

ollut toteutustavan ja opinnäytetyön luonteen kannalta liian työläs prosessi. Myös haastattelut kasvotusten vastaajien kanssa olisivat voineet tuoda lisää mahdollisuuksia tarkastella varsinaista ilmiötä. Työn toteuttaminen edellä mainitulla tavalla olisi vaatinut kuitenkin enemmän aikaa ja muita resursseja. Koska kaikki haastatteluun osallistuneista vastaajista toimivat Jyväskylän Kan-kodissa, on syytä miettiä seuraavaa kysymystä. Vastaako opinnäytetyö kokonaiskuvaa laaja-alaisemmin Suomessa yhdistyksen toimesta tapahtuvasta vapaaehtoistoiminnasta? Kaiken kaikkiaan ei ole syytä vähätellä työn avulla saatuja tuloksia. Ne antavat kuitenkin erittäin kattavan peruskuvan siitä, millaista vapaaehtoistoiminta on Jyväskylän Kan-kodissa. Vastaajien sopiva määrä mahdollisti tulosten analysoinnin ja johtopäätösten teon siten, että työstä on nähtävissä laajasti vastaajien näkemykset ja kuullut kokemukset. Opinnäytetyön tekeminen laadullista tutkimusmenetelmää hyödyntäen mahdollisti itse vapaaehtoistyön ilmiön tarkastelun hyvin, ja toi esiin seikkoja, joita ei muilla tutkimusmenetelmillä olisi voitu havaita.

Kristillinen alkoholisti ja narkomaanityön yhdistys Kan ry toimi saumattomasti yhteistyössä työn toteuttamisen kannalta. Opinnäytetyön tekeminen osoittautui opinnäytetyön tekijän kannalta mielenkiintoiseksi ja antoisaksi prosessiksi. Työskentely opinnäytetyön parissa mahdollisti tutustumisen päihdekuntoutustyöhön sekä laajensi ymmärrystä vapaaehtoistyön mahdollisuuksista.

7.1 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön merkitystä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Yhdistyksen kannalta opinnäytetyön avulla kerätty tieto antaa kuvaa siitä, millaisena yhdistyksen sisällä tehtävä vapaaehtoistyö koetaan. Tämä sen sijaan mahdollistaa toiminnan arvioinnin ja kehittämisen tarpeiden mukaiseen suuntaan. Opinnäytetyöhön osallistuneiden vastaajien kannalta työ sen sijaan mahdollisti mielipiteiden ja kokemusten kertomisen. Opinnäytetyön tekijälle itselleen työ avasi lisää tietoa vapaaehtoistyön ja vertaistuen käsitteistä, sekä järjestökentällä tapahtuvasta auttamistyöstä. Lisäksi tutkimuksellinen työote opetti lisää tavasta kirjoittaa teoreettisesti ja analysoimaan kerättyä aineistoa. Myös tutkimusmenetelmiin perehtyminen lisäsi ymmärrystä tutkimuksen teosta. Tutkimuksen ollessa tapaus-tutkimus ei sen tuloksia sinänsä voida yleistää laajemmalti. On kuitenkin huomattava, että joiltakin osin saadut tulokset saattavat antaa suuntaviivoja sille, miten vapaaehtoistyön tekijät kokevat työnsä muissakin organisaatioissa.

Tutkimuksen tarkoitusta, tavoitetta ja tutkimuskysymyksiä laadittaessa haluttiin niiden olevan selkeät ja ytimekkäät, jotta ne eivät olisi ristiriidassa toistensa kanssa. Tämän nähtiin helpottaneen ja edesauttaneen haastattelurungon luomista täsmälliseksi ja johdonmukaiseksi. Haastattelukysymykset kirjattiin tarkasti, jotta niin sanotut väärinymmärrykset vältettäisiin. Kysymyksissä haluttiin painottaa ennen kaikkea selkeyttä, jotta ei jäätäisi ilman vastauksia. Kysymysasua suunniteltaessa pyrittiin kysymyksistä muodostamaan sellaisia, että ne olisivat puolueettomia, eivätkä ohjaisi vastaajaa ennalta arvattaviin vastauksiin. Haastatteluja toteutettaessa vastaajille kerrottiin, että haastattelu-puhelut nauhoitetaan. Itse opinnäytetyötä kirjoittaessa oli jo ennalta sovittu vastaajien kanssa, että heidän henkilöllisyytensä ei tulisi paljastumaan, ja että nauhoitetut haastattelut tuhottaisiin litteroinnin jälkeen. Tällä pyrittiin varmistamaan vastaajien anonymiteetin toteutuminen.

7.2 Jatkotutkimusidea

Jatkotutkimusideana työlle voisi olla vaikkapa kuntoutujien suhtautuminen vapaaehtoistoimintaan, ja toiminnan vaikutus henkilökohtaiseen kuntoutumisprosessiin. Tämä voisi avata lisää uusia näkökulmia toiminnan toimivuuden ja kehittämisen kannalta. Lisäksi tämä lähtökohta olisi tärkeä, koska se voisi avata uusia oivalluksia muun muassa rekrytoinnin kannalta. Vapaaehtoistyön tarkastelu tässä opinnäytetyössä lisäsi ymmärrystä kansalaistoiminnan tärkeydestä ja merkityksestä. Tätä yhteiskunnallisestikin merkittävää ilmiötä on syytä vaalia siten, ettei se katoa olemattomiin. Olisi toivottavaa, että ihmisten halu lähteä vapaaehtoiseksi voisi lisääntyä jatkossa. Perusta kahden ihmisen keskinäisessä kohtaamisessa kumpuaa parhaimmillaan todellisesta ja aidosta välittämisestä.

LÄHTEET

Cowie, H & Wallace, P. 2000. Peer Support in Action. Lontoo: SAGE Publications.

Eskola, A & Kurki, L. 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Harju, U-M. Niemelä, P. Ripatti, J. Siivonen, T & Särkelä, R. 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnissa ja järjestöissä. Helsinki: Edita Oyj.

Hirsijärvi, S & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Järvikoski, A & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kaipio, K & Ruisniemi, A. 2009. Ihan oikea ihme. Kirjoituksia päihdetyöstä. Jyväskylä: Vapaan Alkoholisti- ja narkomaanityön Kannatusyhdistys- VAK ry.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, J & Saranpää, U. 2002. Havaintoja huono-osaisuudesta. Stakesin ja SPR:n neljäs huono-osaisuusselvitys. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino.

Kristillinen alkoholisti- ja narkomaanityö ry. [Verkkosivu]. Luettu 1.5.2017. www.kan.fi

Kuusisto, K. 2010. Kolme reittiä alkoholismista toipumiseen. Tutkimus muutoksesta hoidon ja vertaistuen avulla sekä ilma professionaalista hoitoa. Tampere: Tampere University Press.

Lahtinen, P. 2003. Ihminen on tärkein instrumentti. Työnohjaus vapaaehtoisessa tukihenkilötyössä. Vantaa: SMS-tuotanto Oy.

Launonen, L & Puolimatka, T. 2000. Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsitykset ja etiikka. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Nylund, M & Yeung, A. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Piisi, R. 2001. Huumetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.

Rissanen, P. Kallaranta, T & Suikkanen, A. 2008. Kuntoutus. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Tammi, T. Aalto, M & Koksi-Jännes, A. 2009. Irti päihdeongelmista. Helsinki: Edita.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yeung, A. 2002. Vapaaehtoistyö osana kansalaisyhteiskuntaa-Ihanteista vai todellisuutta?. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyöyhdistys YHY ry.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

27.1.2017

Sosionomikoulutus

Hyvä vapaaehtoistyöntekijä!

Olen Jukka-Pekka Heikinmäki Tampereen ammattikorkeakoulusta. Opiskelen parhaillaan kolmatta vuotta sosionomiksi. Teen opinnäytetyötä yhteistyössä KAN ry:n kanssa. Työni tarkoituksena on selvittää, miten vapaaehtoistyössä toimivat henkilöt ovat lähteneet mukaan vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi tutkin sitä, millaisena vapaaehtoistyössä toimivat henkilöt kokevat oman toimintansa KAN ry:n päihdekuntoutustyössä. Eräänä tutkimuksen keskeisenä ajatuksena saada esiin näkökulmia siitä, miten vapaaehtoistyötä voitaisiin kehittää vapaaehtoistyöntekijöiden mielestä.

Tutkimus toteutetaan puhelinhaastatteluna, jonka ajankohdasta sovitaan erikseen jokaisen haastatteluun osallistuvan kanssa. Haastattelu nauhoitetaan tulosten analysointia varten, jonka jälkeen tallenne hävitetään. Saamiani tietoja käsittelen nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tutkimustulokset julkaistaan siten, että vastauksista ei ole mahdollisuutta tunnistaa kuka vastaajista on kyseessä. Tulosten avulla on tarkoitus saada lisää tietoa KAN ry:ssä tapahtuvasta vapaaehtoistyöstä, sekä tuoda esiin siihen vaikuttavia tekijöitä. Opinnäytetyöni ohjaavana opettajana toimii Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori Marjo Harju (marjo.harju@tamk.fi).

Mikäli sinulla on jotain kysyttävää, voit olla minuun yhteydessä joko puhelimitse tai sähköpostilla.

Sähköposti: jukka-pekka.heikinmaki@soc.tamk.fi

Puh: 0442909793

Ystävällisin terveisin,

Jukka-Pekka Heikinmäki

Sosionomiopiskelija

Tampereen ammattikorkeakoulu

Liite 2. Puhelinhaastattelun kysymykset

Hei!

Haastatteluni sisältää muutamia kysymyksiä liittyen tekemääsi vapaaehtoistyöhön. Kysymysten tarkoituksena on mahdollistaa omien ajatustesi ja kokemustesi esiin tuominen. Haastattelu tallennetaan analysointia varten, jonka jälkeen tallenne hävitetään. Lisäksi käsittelen tekemäni haastattelut anonymisesti siten, että haastateltava henkilö ei ole tunnistettavissa valmiista opinnäytetyöstäni. Mikäli sinulla on jotain kysyttävää vastaan mielelläni. Olen todella kiitollinen avustasi opinnäytetyöni tueksi.

1. Perustietoja:

Sukupuoli:

Mies

Nainen

Ikä: _____(vuotta)

Kuinka kauan olet toiminut vapaaehtoisena KAN ry:ssä?:

Toimintayksikön nimi jossa työskentelet:

2. Miten lähdit mukaan KAN ry:n vapaaehtoistoimintaan?

1. Kuulin työstä seurakuntani kautta.
2. Olen ollut itse kuntoutuksessa Kan:illa.
3. Jollain muulla tavoin, miten?

Kerro vielä omin sanoin, miten lähdit mukaan toimintaan

3. Millaisista tehtävistä tekemäsi vapaaehtoistyö koostuu?

4. **Mikä on palkitsevinta tekemässäsi vapaaehtoistyössä?**

5. **Millainen merkitys tekemälläsi vapaaehtoistyöllä on sinulle itsellesi?**

6. **Kuinka usein osallistut vapaaehtoistyöhön KAN ry:ssä?**

1. Kuukausittain
2. Viikoittain
3. Muutamia kertoja viikossa

7. **Miten näet jatkossa oman toimimisesi vapaaehtoisena?**

1. Olen innostunut ja motivoitunut jatkamaan toimintaani
2. Aion jatkaa toimintaani
3. Olen ajoittain väsynyt
4. Olen harkinnut toiminnan lopettamista, miksi?

8. **Koetko saavasi riittävästi tukea KAN ry:ltä vapaaehtoistyössäsi?**

1. Kyllä
2. En
3. En osaa sanoa

Kerro vielä omin sanoin, millä tavoin saat tukea yhdistykseltä?

9. **Miten haluaisit kehittää vapaaehtoistoimintaa KAN ry:ssä?**

Kiitos vastauksistasi!